

Täysistunto

Torstai 9.2.2023 klo 16.00—19.07

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi määräaikaista maatalouden ja vesiviljelyn kustannuksista

Hallituksen esitys HE 327/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt meillä käsittelyssä on uusi lainsäädäntö eduskunnalle määräaikaista maatalouden ja vesiviljelyn kustannuksista. Kysymyksessä on tämän hallituksen viimeinen akuutti kriisitoimi Venäjän laittoman hyökkäyssodan aiheuttamassa kustannuskriisissä maataloudelle.

Koko Euroopassa maatalous- ja elintarvikesektori ovat joutuneet kriisiin ja sekaisin tämän Ukrainan tilanteen vuoksi, ja myös Suomessa olemme tehneet jo aikaisemmin useita kriisitoimia, ja nyt sitten tämä kustannustuki, aivan uudenlainen tukielementti, jota tänään käsitellään, on se viimeinen tukitoimi. Toki jaan myös tuottajajärjestö MTK:n puheenjohtajan Juha Marttilan ajatuksen tuosta alkuvuodelta, että tämä saisi olla kyllä viimeinen kriisipaketti muutenkin, ja toivottavasti pystymme saamaan suomalaisen maatalouden ja elintarvikesektorin kestävämmälle uralle noin muutoinkin markkinoiden toiminnan kautta ja tuottavuuden ja reilun kaupan kautta.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen ja turvallisen ruuan saatavuus on välttämätön tavoite päättäjille täytettäväksi. Emme voi ajatella kokonaisturvallisuutta ja maanpuolustusta, jos emme voi huolehtia oman väestömme ruokaturvasta. Ei Natokaan meitä auta, jos meillä ei ole omaa elintarvikeomavaraisuutta. Siksi joudumme tekemään myös akuutteja kriisitoimia, että takaamme ruuan huoltovarmuuden Suomessa.

Energian hinnannousu on vaikuttanut keskeisten tuotantopanosten hintojen nousuun. Tuotantohintojen nousu on vain osittain kattanut näiden kustannusten nousun. Nyt ehdotettava uusi kustannustuki on EU:n Ukrainan kriisipuitteiden mukainen toimenpide. Kyse on tuesta, joka voidaan maksaa sellaisille toiminnanharjoittajille, joiden tuotantotoimintaan Ukrainan sota, EU:n tai sen kansainvälisten kumppaneiden asettamat pakotteet ja esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

merkiksi Venäjän toteuttamat vastatoimenpiteet ovat aiheuttaneet vakavan talouden häiriön suoraan tai välillisesti tai joiden maksuvalmius on muuten heikentynyt.

Tarkoituksena tällä uudella kustannustuella on tukea maatalouden alkutuotantoa ja vesiviljelyä tuotannon jatkuvuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tässä tilanteessa, jossa tuotannon kannattavuus ja yritysten maksuvalmius ovat heikentyneet lannoitteiden ja sähkön hintojen nousun seurauksena. Aivan keskeisten aktiivimaatilojen tuotantopanosten, sähkön ja lannoitteiden hinnan, seurauksia tällä pyritään hoitamaan. Tavoitteena tulee olla se, että yksikään elinkelpoinen tila ei lopeta tuotantoa sen vuoksi, että tänä talvena, talvena 22—23, ovat sähkön hinta ja lannoitteiden hinta nousseet poikkeuksellisesti.

Puhemies! Haluan peräänkuuluttaa, että tämä on tuki, jota ei saa jokainen tila ja jokainen yrittäjä, vaan tämä on tuki, joka kohdentuu vain tiloille, jotka ovat joutuneet ennalta arvaamattomaan, yllättävään vaikeaan tilanteeseen sähkön ja lannoitteiden hinnannousun vuoksi.

Tuen kustannusvaikutus on noin 96 miljoonaa euroa valtiontaloudelle, ja lisäksi 5 miljoonaa euroa kohdennetaan Valtiokonttorille, joka tämän tuen toimeenpanee ja toteuttaa.

Kuka sitten saa tätä kustannustukea? Vaaditaan ammattimaista maatalouden harjoittamista niin, että on muun muassa maataloustukien saannin piirissä. Silloin on mahdollista sitä saada, tai täytyy olla ammattimainen vesiviljelijä, eli puhumme kalankasvatuksesta.

Sitten, minkäkokoinen tämä kustannustuki on? Sähkön osalta korvataan ajalta 1.10.22—31.3.23 sähkön hinta, jos se on ylittänyt 13 senttiä kilowattitunnilta 40 senttiin kilowattitunnilta. Tästä vaihteluvälistä korvataan 40 prosenttia, ja alaraja, pienin summa, mitä korvataan, on 500 euroa, ja sitten suurin summa, joka korvataan, on 50 000 euroa.

Lannoitteiden osalta ajalta 1. kesäkuuta 22 — 30. huhtikuuta 23 korvataan 35 prosenttia tonnihinnasta 500—800 euroa. Tämän osalta pienin maksettava määrä on 500 euroa ja suurin on 35 000 euroa. Tältä osin lannoitteilla tarkoitetaan tässä uudessa esityksessä maatalous- ja puutarhakasvien avomaan peltoviljelyssä käytettäviä teollisia epäorgaanisia lannoitteita, orgaanisia kivennäislannoitteita tai orgaanisia lannoitteita, mitkä sisältävät myös luomutuotantoon soveltuvat lannoitteet, kuten nestemäiset lannoitteet. Erityisesti halusimme huolehtia, että myös luomulannoitteet tässä ovat huomioituina.

Sitten, puhemies, loppuun totean sen, mitä totesin aikaisemminkin, että tässä Valtiokonttori toimii valtionapuviranomaisena. Tätä tukea täytyy hakea viimeistään 31. päivä heinäkuuta 23 mennessä. Tuki myönnetään tämän vuoden loppuun mennessä, ja kun kysymys on maatalouden... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] ...sitten Euroopan unionissa, mutta maa- ja metsätalousministeriön tietojen mukaan notifiointille ei pitäisi olla erityisiä ongelmia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.09 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kurviselle asian, tärkeän asian, esittelystä. Kotimainen ruokatuotanto on äärimmäisen tärkeä huoltovarmuuskysymys, kuten ministeri totesikin. Jos meiltä loppuu ruoka, olemme pulassa.

Koronan ja Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan myötä moni on havahtunut omavaraisuuden merkitykseen. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä, vaan tarvitaan konkreettisia, todellisia, vaikuttavia päätöksiä, joilla turvaamme ruokatuotantomme tulevaisuuden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

Suomalainen ruoka on paitsi laadukasta myös ekologisesti kestävästi tuotettua. Näiden kriisien aikana valtio on joutunut tukemaan maataloutta erillisillä tukipaketeilla. Paraikaa tosiaan käsittelemme eduskunnassa tätä keskustan ajamaa maatalouden sähkö- ja lannoite-tukea, jonka saimme hallituksessa sovittua — hyvä niin. Kriisiaikana tarvitaan joustoa, joustavuutta ja rohkeutta tehdä uusia ja luovia ratkaisuja.

Tässä ehdotettu kustannustuki tosiaan kohdistuu maanviljelijöille sähkön ja lannoitteiden kohonneisiin hintoihin. Miksi tuki kohdistuu nimenomaan lannoitteisiin ja sähkөөn? Asiahan on niin, kuten ministeri kuvasi, että lannoitteiden osalta hinnat ovat edelleen historiallisen korkealla. Hintataso on edelleen yli kaksinkertainen verrattuna kriisejä edeltäneeseen hintatasoon. Lannoitteiden hankkimatta jättämisellä taas olisi suora vaikutus huoltovarmuuteen. Se ilmenisi muun muassa pienempänä viljelyalana ja heikompana satona. Rehu- ja ruokakasvien tuotannon kestävä taso voisi vaarantua. Sähkön hinnannousu taas talvikuukausina koskettaa erityisesti kasvihuonetiloja ja kotieläintiloja. Kasvihuonetiloilla sähkökustannusten osuus tuotantokustannuksista on noin 17 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Keskusta on tyytyväinen tämän ajamansa maatalouden sähkö- ja lannoitetuen ratkaisuun. Tuet ovat tarkkarajaisesti kohdennettuja, ja ne kompensoivat osittain valtavaa kustannusten nousua. Ruuantuottajat ovat pitäneet kohdennettua tukiratkaisua tarkoituksenmukaisena ja tarpeeseen vastaavana. Tuet valmisteltiin ministeri Kurvisen johdolla verrattain nopealla aikataululla. Loppuvaiheessa saadun lausuntopalautteen myötä tukien myöntämisen perusteita muutettiin vielä siten, että entistä useamman tilan on mahdollista saada tukea. Tämä on oikein.

Arvoisa puhemies! Kriisituet ovat tarpeellisia, mutta ne eivät korjaa vuosien aikana rakentunutta vääristynyttä markkinatilannetta. Ei ole oikein, että maataloustuottaja ei saa tärkeästä työstään riittävää korvausta. Epäkohta korostuu, kun samaan aikaan suuret kauppattejtut tekevät miljoonien voittoja suomalaisen ruuan myynnillä. Kilpailulainsäädäntö on uudistettava niin, että se korjaa vääristynyttä markkinaa ja kohtelee oikeudenmukaisemmin suomalaisia ruuantuottajia. Tämä on saatava tulevan hallituksen ohjelmaan. Suomalaisen ruokatuotannon arvo pitää muistaa, ja sen pitää näkyä päätöksissä.

Arvoisa puhemies! Suomalaisia lapsia ja nuoria on tärkeää kasvattaa siihen, että he ymmärtävät, mistä ruoka tulee ja mikä merkitys maanviljelyksellä on maamme elinkeinoelämälle ja jokapäiväiselle leivällemme sekä koko maan huoltovarmuudelle ja vakaudelle. Kouluissa on hyvä toteuttaa maatilavierailuja, jotka avaavat asiaa lapsille, tulevaisuuden päättäjillemme. Nykykeskustelussa on tullut esiin, että tietämys maataloudesta ja sen merkityksestä on joskus päättäjienkin keskuudessa liian ohutta.

Arvoisa puhemies! Viime päivinä julkisuudessa on ollut esillä, että keskusta ei hyväksy ilmastoruokaohjelmaa, koska siitä ei ole päästy sellaiseen yhteisymmärrykseen, joka ei vaarantaisi maataloutemme tulevaisuutta. Valtion tehtävänä ei ole toimia esimerkiksi lihansyönnin kieltäjänä tai ihmisten ruokalautasten valvojana. Suomen tulee ajaa myös Euroopan unionin tasolla huoltovarmuuden vahvistamista. Euroopalle ei saa käydä niin, että mahdollisen kriisin keskellä ruuasta ja muista perustarpeista tulee pulaa. Suomen tulee pitää tätä esillä EU-politiikassaan. Tässäkin lähtökohta on tietysti se, että meidän täytyy pitää ensinnä huolta omasta tuotannostamme ja omavaraisuudestamme. Sitä ei tee kukaan muu meidän puolestamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

17.14 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat olleet koko tämän vaalikauden ajan erittäin huolissaan suomalaisen maatalouden tilanteesta. Ja tietysti nyt tämä kustannusten nousu, minkä taustalla on Venäjän brutaali hyökkäyssota, on tehnyt näkyväksi sen, miten epäreilu tämä meidän ruokaketjumme tulojakauma on. Olemme vaatineet sitä, että meidän on saatava tämä kustannusindeksi mukaan sopimusketjuun ja myöskin nämä tarjousjaksot on saatava ehdottomasti lyhyemmäksi. Tällä hetkellä, vaikka näitä kriisipaketteja tällä kaudella on ollut, täytyy sanoa, että kustannusten nousu on ollut niin hurja, että tuntuu, että näistä kriisipaketeistakaan ei ole enää apua, ja meillä on todellakin se tilanne, että kolme tilaa päivässä on pistänyt ovensa säppiin.

Tässä edeltävä puhuja, edustaja Aittakumpu, toi esille sen, että meillä tarvitaan muutoksia tähän kotimaiseen elintarvikemarkkinallakiin mutta meidän on myöskin terästydyttävä esimerkiksi julkisten hankintojen kriteereissä, vaadittava niitä samanlaisia laadukkaita, esimerkiksi eläinsuojeluun liittyviä, kriteerejä myöskin ulkomaisilta elintarvikkeilta, jolloin tämä kilpailuasetelma ei olisi niin epäreilu kuin mitä se tänä päivänä on. Suomalaiselta tuottajalta vaaditaan aivan oikein eläinten hyvinvointiin liittyvän korkeatasoisen kriteeristön noudattamista, mutta sitten kun lähdetään julkisissa hankinnoissa hakemaan sitä elintarviketta, niin silloin tuntuu, että se halvin kelpaa ja paljon ei kysellä sen perään, millä tavalla nämä elintarvikkeet on tuotettu.

Nostaisin esille myöskin sen, että EU:n maatalouspolitiikassa, tässä yhteisessä maatalouspolitiikassa, ruoantuotanto, huoltovarmuus on nostettava keskiöön. Meillä tällä hetkelläkin on se tilanne, että monesti näitten erilaisten maatalouden tukien kohdalla on äärimmäisen vaikea löytää edes niitä elementtejä, millä tätä tukea voidaan tuoda, koska meidän yhteisen maatalouspolitiikan kriteeristö on mennyt sellaiseksi, että siellä niitä varsinaisia tuotantoon suuntautuvia tukia on erittäin hankala kansallisesti saada aikaiseksi. Ja tietysti voisi sanoa, että vähän huvittaakin se, että ministeri täällä puhui valtiontukisäännöksistä ja niitten ongelmallisuudesta, kun tiedämme, että esimerkiksi Saksa on lyönyt 200 miljardia omien yritystensä tueksi, tai kun tiedämme, että USA tekee valtavan suuria tukipaketteja. Tässä voisi sanoa, että jos me minimaalisesti yritämme pitää hengissä meidän maatalouselinkeinon, niin tässä tuskin nyt on kyse niin valtavan suurista valtiontukien elementeistä, mutta tiedän, että tähän samaan kategoriaan tämä kyllä tipahtaa. Ja tietysti tässä ongelmalista... — Arvoisa puhemies, siirryn sinne puhujapöytäntöön, kun vielä tätä asiaa tuntuu olevan. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitoksia, arvoisa puhemies! — Elikkä tänne puhujakorokkeelle vielä tulen muutaman asian nostamaan esille.

Ensinnäkin tietysti, totta kai, tämä kriisituki on tarpeellinen — tätä ei varmasti kukaan tässä salissa kiistä — mutta on muistettava myöskin se, että pelkästään tämä korkojen nousu, mikä nyt on viime aikoina tapahtunut, on jo noin 120 miljoonaa tuonut lisärasitusta suomalaiselle maataloudelle. Erityisen ongelmallista on se, että meillä ei pystytäkään kaikkia tiloja pistämään missään nimessä samaan nippuun. Se on totta, mitä olemme kuulleet muun muassa pankkisektorilta, että siellä on niitä ihan hyvin pärjääviä tiloja, mutta sitten monet näistä meidän ruokaa tuottavista tiloista on nyt erittäin suurissa ongelmissa. Tämä on minun mielestäni nyt se ongelman ydin, että meillä nimenomaan näiden ruokaa tuottavien tilojen, jotka ovat tässä erityisesti huoltovarmuudenkin kannalta keskeisessä roolissa, kohdalla tämä kurjistuminen ja tämä huolestuttava taloudellinen tilanne on tosiasia.

Ja siinä mielessä olisinkin, kun ministeri on kuitenkin täällä salissa, vielä halunnut kysyä: onko niin, että tämä tuki nyt saadaan ajoissa ja että tämä ei edelleenkin veny sitten jon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

nekin — oikeastaan ne kevään kylvötyöt ja ostot on pitänyt jo viime syksynä toki tehdä pitkälti — niin että pystytään nyt tässä tilanteessa tuomaan ajoissa tämä tiloille? Ja myöskin sitten: mitä keskusteluja mahdollisesti ministeriössä käydään nyt tämän korkojen nousun myötä siitä, millä tavalla pystyisimme tässä tilanteessa auttamaan? Tämä tilanne on erityisesti vielä niille viljelijöille, jotka ovat nuoria, jotka ovat ehkä vasta investoineet ja ottaneet suuria lainoja, täysin kestämaton. Ja todellakin meidän pitää päästä siihen tilanteeseen, että kun pelkkien kriisipakettien avulla ei meillä voi maataloutta viedä eteenpäin, niin meidän on pystyttävä saamaan elintarvikeketju oikeudenmukaiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.20 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! On surullista, että suomalainen maatalous on siinä tilassa, että tällaisia kustannustukipaketteja joudutaan tekemään, mutta olen kiitollinen siitä, että silloin kun maatalous on tässä tilassa, näitä tehdään, ja tämä paketti on erityisen hyvin kohdennettu siinä mielessä, että se auttaa juuri niitä ruuantuottajia, jotka edustaja Essayahkin nosti. Eihän niillä tuottajilla ole juurikaan hätää, joitten toimeentulo tulee pääasiallisesti maisemahoidosta, vaikka polttoainekustannus nyt vähän on noussutkin. Ei siellä sen tyyppisiä kustannusnousuja ole kuin niillä, jotka ovat panostaneet, investoineet, satsanneet, käyttävät energiaa, käyttävät lannoitteita saadakseen satoa. Tämä on siinä mielessä loistava esitys.

Olen vähän pohtinut sitä asiaa, että kun kuitenkin esimerkiksi sähkön tuki kohdistuu siitä 13 sentistä ylöspäin ja siitä korvataan 40 prosenttia, niin jos verrataan kuluttajille tulevaan tukeen — 10 sentistä ylöspäin korvataan lähes kaikki — niin tähän on kohtuullisen paljon heikompi. No, muulle yritystoiminnalle toki ei ainakaan tässä vaiheessa vastaavantyyppisiä kompensatioita ole, mutta kun tämä kompensatio on tämän tyyppinen, niin pohdin sitä, että siellä kuitenkin voi olla merkittäviä sähkön hinnan korotuksia, jopa tuplakorotus tai puolitoistakertainenkin, ja viljelijä ei sitten vielä pääse tähän mukaan, ja näin onkin mahdollista, että tämä tukipotti osittain jää jakamatta. Kysyn: Onko mitään mahdollisuutta sen tyyppiseen toimintaan, kuten joissain muissa maataloustukiasioissa esimerkiksi CAPin sisällä on ollut, että katsottaisiin se hakemuspotti ensin ja sitten vielä voisi asetuksilla säätää jotenkin tätä tasoa, niin että se mahdollisimman hyvin kohdistuisi? Vai onko tässä, kun tämä nyt menee Valtiokonttorin kautta, tavallaan pakko toimia niin, että siinä järjestyksessä maksetaan, kun näitä hakemuksia tulee?

Mutta kiitokset erittäin hyvästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Löfström.

17.23 Mats Löfström r: Tack, ärade herr talman! Det här är ett mycket viktigt förslag till en sektor som är viktig för Finlands försörjningsberedskap och för vår matproduktion och som går igenom en mycket allvarlig kris för tillfället.

Syftet med de föreslagna kostnadsstöden för primärnäringarna är att stödja då de ekonomiska förutsättningarna försämrats på grund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de ekonomiska sanktioner som införts. Följderna av de här märks särskilt i form av höga priser på insatsvaror och råvaror för dem. Totalt budgeteras 96 miljoner euro, och för Åland öronmärks en miljon från den summan för att kunna utformas som stöd på Åland. Ett levande jord- och lantbruk är viktigt för vår försörjningsberedskap.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

Det här krisstödet råder inte bot på de långsiktiga utmaningarna som finns för primärnäringarna och för jordbruket och som det arbetas aktivt med parallellt, men kostnadsstödet behövs nu som krishjälp. Jag är väldigt glad och tacksam att det öronmärks en summa till Åland, då jordbrukspolitik är delad behörighet, så att man kan skraddarsy åtgärder på Åland. Det här är precis så som Åland och landskapsregeringen har önskat att det utformas, och jag vill tacka minister Kurvinen och tjänstemännen vid ministeriet för ett gott arbete och samarbete i den här frågan.

Samtidigt måste hela samhället fortsätta stöda och säkerställa en inhemsk matproduktion och försörjningsberedskap, och det här stödet kan vi göra varje dag som konsumenter genom att fortsätta köpa lokalt och lokal mat varje gång vi handlar. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Ja sitten käännös.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.26 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Kurviselle kovasta työstä ja taistelusta suomalaisen maatalouden kannattavuuden puolustamiseksi. Kiitoksia esittelystä tämän maatalouden kustannustuen osalta ja kiitoksia myös reissusta Jokioisille tutkimusnavettaan tämän viikon tiistaina. Ajattelen, että tilojen pitää pärjätä, jotta ruokaa riittää meidän jokaisen mahaan, ja samaan aikaan me tarvitsemme maataloustutkimusta, jotta maatilojen lyöminen loppuu ja ruuan arvo ymmärretään ihan tosissaan.

Maataloutta on tuettu tällä hallituskaudella historiallisen paljon. Jokainen maatila, joka saa tukea pelloilleen, maksaa sähköstä, ja jokainen, jolla on kiinteistöjä ja eläimiä, on käytännössä saanut tukea tällä hallituskaudella. Tosiasia on kuitenkin se, että maatalouden kannattavuus on vaikeammassa tilanteessa kuin se on ollut ehkä koskaan aikaisemmin. Venäjän aloittama hyökkäyssota on vaikeuttanut tilannetta, ja tilanne on kriisiytynyt tiloilla: erityisesti lannoitteiden ja polttoaineiden kustannukset näkyvät tilipussissa. Kauppa ei ole kyennyt vastaamaan kohonneisiin kustannuksiin.

Tämä kustannustuki on ensinnäkin välttämätön, ja se kohdistuu sähkön ja lannoitteiden kohonneisiin hintoihin. Pidän tätä erittäin perusteltuna. Lannoitteiden hankkimatta jättämisellä on suora vaikutus huoltovarmuuteen. Se ilmenee pienempänä viljelyalana ja heikompana satona, toisin sanoen rehua ja ruokaa tulee vähemmän.

Kritiikkiäkin tätä tukipakettia kohtaan on kuultu. Sitä on osoitettu erityisesti lannoitetuen osalta siihen, että sitä voi saada myös 2023 hankintoihin eli tämän kevään hankintoihin. Kuitenkin ajattelen, että on välttämätöntä tehdä sellainen tuki, joka kohdistuu myös kevään hankintoihin — nimittäin tilat eivät ole pystyneet hankkimaan näitä lannoitteita edes ensi kevääksi riittävällä tasolla, ja meidän tulee varmistaa, että ensi kesän sato tulee olemaan hyvä ja ruokaa riittää.

Sähkön hinnannousu talvikuukausina koskettaa erityisesti kasvihuonetiloja ja kotieläintiloja. Ajatellaanpa vaikkapa sikalaa tai kanalaa: sähkön katkeamaton saanti on kertakaikkisesti tuotannon ylläpitämisen perusedellytys näillä tiloilla, eikä sähkön säästämiseen ole käytännössä mahdollisuuksia. Sähkötuella tuetaan tuotannon jatkuvuutta ja sitä, että meillä riittää leipää, ruokaa, jokaiseen pöytään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

Tuotantokustannusten nousun vuoksi maksuvaikeuksiin joutuu tiloja, joilla muutoin olisi kohtuulliset edellytykset harjoittaa kannattavaa maataloutta. Tästä minä kannan erityisesti huolta. Olen keskustellut esimerkiksi sellaisten eläinlääkäreiden kanssa, jotka tekevät tilavierailuja, ja tälläkin hetkellä esimerkiksi 20 000—30 000 euron lantakoneen rikkoutuminen voi viedä tiloja tilanteeseen, että todetaan, että he eivät pysty jatkamaan toimintaansa. Tämänkaltaisiin tilanteisiin meidän tulisi tuoda helpotusta ja niihin puuttua, nimittäin kannattavien tilojen alasajo on täysin järjetöntä tilanteessa, kun jokainen suomalainen tarvitsee ruokaa nyt ja tulevaisuudessa.

Meidän tulee nostaa ruuan omavaraisuutta vielä entisestään. Suomelle tulee luoda ruokaviennin brändi, ja ruuan vientituotot tulee kolminkertaistaa. Kaupan tulee maksaa reilumpaa korvausta, ja kiitoksia ministeri Kurviselle siitä työstä, mitä olette tehnyt esimerkiksi näiden kohtuullisten tuottajahintojen aikaansaamiseksi.

Voimia jatkoon, ja minä vahvasti uskon, että tämä tuki tulee kohdistumaan erityisesti niille tiloille, jotka tuottavat ruokaa. Niistä meillä on suuri huoli tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, poissa. Edustaja Eestilä, poissa. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.30 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Todella iso kiitos ministeri Kurviselle nopeasta ja tilannetajuisesta reagoinnista ja näistä välttämättömistä toiminna maatalouden puolesta sähkön ja lannoitteiden osalta. Tuet ovat todella tarkkarajaisesti kohdennettuja, ja ne kompensoivat osittain tätä valtavaa kustannusten nousua. Myös ruuantuottajat ovat pitäneet kohdennettuja tukitoimia merkittävältä osin tarkoituksenmukaisina ja myös tarpeeseen osuvina. Se kertoo siitä, että osumatarkkuus on oikea.

Lannoitteiden osalta hinnat ovat edelleen siis historiallisen korkealla, ja tiedossa on, että merkittävä osa seuraavan kasvukauden lannoitteista on tiloilla vielä hankkimatta. Hintataso on siis edelleen yli kaksinkertainen verrattuna kriisejä edeltävään hintatasoon. Kasvukauden 23 viljelypäätökset tehdään siis viimeistään nyt keväällä. Kasvukauden satoa ja ensi syksyn tuottajahintoja on mahdotonta tietysti ennakoida tässä vaiheessa. Korkeat panoshinnat voivat merkitä myös viljelyalan pienenemistä, ja tähän meillä ei yksinkertaisesti tässä tilanteessa ole varaa. Lannoitteiden hankkimatta jättämisellä olisi suora vaikutus meidän huoltovarmuuteen ja myös meidän kansallisesti elintärkeään omavaraisuuteen.

Puhemies! Sähkön hinnannousu talvikuukausina koskettaa erityisesti kasvihuonetiloja ja kotieläintiloja. Kasvihuonetiloilla sähkökustannusten osuus tuotantokustannuksista on noin 17 prosenttia. Sähkön katkeamaton saanti on usein tuotannon ylläpitämisen perusedellytys, eikä sähkön säästämiseen ole käytännössä juuri mahdollisuuksia. Sähkötuella tuetaan siis tuotannon jatkuvuutta niin kasvihuone- kuin kotieläintiloilla. Tukien kohdistuminen lannoite- ja sähkökustannuksiin on kovin perusteltua. Ne kohdistuvat parhaalla mahdollisella tavalla siis aktiiviseen ruuantuotantoon. Tuotantokustannusten nousun vuoksi maksuvaikeuksiin saattaa joutua siis tiloja, joilla muutoin olisi kohtuulliset edellytykset harjoittaa kannattavaa maataloutta. Tätä me emme todellakaan salli, siksi tämä kustannustuki on välttämätön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

17.33 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suuri kiitos ministeri Kurviselle tämän viimeisen kriisituen esittelystä ja maatalouden vahvasta puolustamisesta. Tilanne on edelleen vakava. Tämä tuki menee maataloudelle, jotta voimme auttaa vaikeuksiin joutuneita kohti kesän kasvukautta — ettei meille tule nälkä, ja ettei yksikään elinvoimainen tila joudu lopettamaan toimintaansa tänä talvena. Tuki kohdentuu tiloille, jotka ovat joutuneet yllättävään tilanteeseen, kun hinnat ja korot nousevat. Pitkään jatkunut maatalouden heikko kannattavuuskehitys kärjistyi kustannuskriisiksi Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena keväällä 2022. Tuottajahinnat eivät ole pysyneet perässä. Keskustalaiset maatalousministerit ovat vuorollaan halunneet vaikuttaa tähän tuottajahintojen kehitykseen. Ne lähtivätkin nousuun, mutta sitten tuli sota ja hinnat karkasivat. Kiitos hyvästä työstä, sillä ilman sitä tilanne olisi vielä pahempi.

Meistä jokainen tekee omia valintojaan kaupan hyllyllä, kun valitsemme kotimaista lähiruokaa. Me teemme valintoja myös paikallisina ja alueellisina päättäjinä, kun valitsemme hankinnoissa kotimaisen ruuan. Ulkomaalaiselle ruualla tulee asettaa samat kriteerit kuin suomalaiselle ruualla. Pitkällä aikavälillä maatalouden kannattavuus on mahdollista turvata vain markkinoiden kautta. Kotimainen ruoka on tärkeä osa isänmaamme kokonais-turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Tärkeää on tässä se, että nyt tuetaan nimenomaan aktiivisia, ammattimaisia maanviljelijöitä ja kalankasvattajia. Kustannustuki osaltaan kompensoi viljelijöille kohonneita tuotantokustannuksia. Tuki kohdistuu sähkön ja lannoitteiden voimakkaasti kohonneisiin hintoihin. Hintataso on edelleen kaksinkertainen. Tuki tarvitaan juuri nyt, sillä tilat eivät ole vielä hankkineet merkittävää osaa seuraavan kasvukauden lannoitteista. Hintataso on korkea — paljon enemmän kuin ennen kriisiä. Jos emme lannoita, sato on ensi kesänä heikompi.

Tarvitsemme jokapäiväistä leipää. Kriisien aika on opettanut meille kotimaisen ruuan-tuotannon merkityksen. Maatalous on Suomelle elintärkeä elinkeino. Elämme maasta. Maanviljelijät tekevät todella tärkeää työtä isänmaamme hyväksi. He tekevät samalla merkittävää ympäristötyötä — he viljelevät ja varjelevat. Lämmin kiitos teille kaikille! Voimia elintärkeään työhön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos ministerille esityksestä. Haluan kiittää myös maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajaa ja kaikkia jäseniä siellä. Meillä on ollut tosi hyvä yhteistyö, ja olemme varmaan kaikki samaa mieltä, että olemme tehneet omasta mielestämme sellaisia mietintöjä ja lausumia, jotka ovat hyväksi meidän maataloudellemme ja metsätaloudellemme.

Viimeiset pari vuotta ovat ruuan omavaraisuus ja huoltovarmuus nousseet oikeutetusti esille vahvasti. On havahduttu vasta nyt siihen tosiasiaan, mitä tapahtuisi, jos maalla ei omaa tuotantoa olisi. Kaikki varmaan yhtyvät siihen, että se olisi katastrofi.

Maatalouden kannattavuudessa on nyt hätätila, se on tosiasia. Hallitus on myöntänyt kriisitukea maataloudelle jo pari kertaa, se on erittäin tärkeä ja tarpeellinen ollut. Mutta on myös myönnettävä, että tarvitaan nopeasti perustavaa rakennemuutosta maatalouden osalta muun muassa rahan jakautumiseen koko ruokaketjussa. Alkutuottaja saa liian ohuen siivun, ja se on osasyynä, ja suuri syy, siihen, että maatalous on hyvin kannattamatonta tällä hetkellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

Jotta koko ketju menestyisi, tarvitaan ruuan viennin kohentamista ja kohentumista. Se on nykyään, tällä hetkellä, 0,8 prosenttia kansantuotteesta, se on Euroopan alhaisin. Se pitää saada nostettua vähintään kolmeen neljään prosenttiin. Se auttaisi koko ketjua, myös kuluttajaa, kun ostaa ruokaa täällä Suomessa. Siihen tarvitaan, jotta tämä onnistuisi, osava markkinointiorganisaatio. Saamani tiedon mukaan resurssit esimerkiksi Business Finlandista tähän asiaan, samoin kuin ruoka-ainevarastoonkin, ovat menossa siihen suuntaan, että siellä ei löydy nyt tulevaisuudessa rahaa tähän markkinointiorganisaatioon ja vientiin ja sen tukemiseen.

Ja nyt, koska tämä on kylläkin seuraavan hallituksen toimia, kysyisinkin ministeriltä: onko lisätietoa tähän asiaan, ja miltä tulevaisuus näyttää tältä kantilta? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.40 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä tuotantotuki, joka nyt kohdistuu lannoitteisiin ja sähköihin, varmasti on oikeassa suhteessa: 63 miljoonaa ja 32 miljoonaa. Mutta, arvoisa ministeri, onko teillä mitään viestiä antaa meille tuonne valiokuntaan? Onko siellä jotakin säätämistä näissä rajoissa tai aikarajoissa tai jossakin muussa, miten tämä kohdentuu? Ja onko siellä joku ryhmä nyt jäänyt ikään kuin jollakin tavalla huomiomatta? Tuleeko siellä tässä ajassa jotakin muuta, jota toivoisitte valiokunnan vielä tarkemmin katsovan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.41 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Todella hyvää keskustelua noin muutenkin. Tässä on nostettu monia asioita, esimerkiksi se, että julkisissa ruokahankinnoissa tulisi aina suosia kotimaista, vaatia sitä laatutasoa, mitä me tällä lainsäädännöllä muutoinkin vaadimme.

Elintarvikemarkkinoitten toimivuudesta se, että kun meillä on kaksi suurta sisäänostajaa, ne pystyvät kyykyttämään koko ketjua ja sinne viimeiselle jäävät nopen osat. Siksi tarvitsemme seuraavassa hallitusohjelmassa kilpailulainsäädännön muutoksia, tarvitsemme indeksin, joka siirtyisi eteenpäin, kun panoshinnat nousevat.

Ja onhan se täysin kohtuutonta, että Yara on tehnyt 2,7 miljardin voiton viime vuonna kyykyttäen hädänalaisia, jolloin minulle tuleekin mieleen, että poikkeuksellinen aika vaatisi poikkeukselliset keinot, vähän samoin kuin sähkötuessa, tässä kuluttajien sähkötuessa, jonka kohdentumisessa toki voi olla aika paljon kritisoimista, mutta on siinä se hyvä puoli, että rahat siihen otetaan ylisuurista voitoista leikkaamalla. Kyllähän tässäkin, jos rehellisiä ollaan, pitäisi olla mahdollisuus samantyyppiseen toimintaan, kun näemme, miten härskisti tätä tilannetta käytetään hyväksi.

Mutta varsinainen kysymykseni vielä. Se liittyy siihen, että nyt kun Yara on muualla laskenut lannoitteitten hintoja ja jonkun verran Suomessakin, niin me emme tietenkään toivoisi, että tämä tuki valuisi Yaran kukkaraan, vaan menisi sinne viljelijöille. Seuraako joku taho sitä, että tämä hinnoittelu muuttuu samantyyppisesti kuin muuallakin Euroopassa, ja mitä me voisimme valiokuntana vielä tehdä edistääksemme sitä asiaa, että hinnat laskevat myös tämän yhtiön toimesta?

Ja vielä kerran kiitän ministeriä ja kiitän tästä hyvästä keskustelusta, mitä tässä oli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tälle asialle varattu 45 minuuttia on tässä vaiheessa päättymässä, mutta vielä ministeri Kurvinen, kolme minuuttia. Sen jälkeen keskustelu katkeaa.

17.43 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen: Herra puhemies! Kiitoksia oikein hyvästä ja laaja-alaisesta keskustelusta aiheeseen liittyen. Vastaan näihin esiin nousseisiin muutamiin kysymyksiin kronologisessa järjestyksessä ainakin sen mukaan, miten edustajat olivat äänessä.

Ensinnäkin edustaja Essayah’lle kommenttina, että erityisesti näkisin tärkeänä, että me saisimme ulkomaisen lihan käyttöä vähennettyä, kun nämä ruuan ilmastovaikutukset ovat esillä. Se ei ole välttämättä helppoa, mutta siitä pitäisi mielestäni aloittaa juuri tässä kotimaisen ruuan suosimisen vahvistamisessa.

Miten tuki saadaan kylvöjä varten? Niin kuin tuossa sanoin, tuen maksaminen menee loppuvuodelle, koska tämä on kustannustuki, jälkikäteen maksettava kustannustuki kuittien, tositteitten perusteella, joten sitä ei valitettavasti voida maksaa nopeasti, ihan päivissä ja viikoissa, mutta totta kai kun tämä tuki on tiedossa, niin silloin tilalla on mahdollisuus järjestää rahoitus tästä ylitse; kun on mahdollista kertoa, milloin valtiolta rahaa tulee, voi näitä välirahoituksia järjestellä. Tämä kun haluttiin kohdentaa nimenomaan tiloille, jotka todella tukea tarvitsevat, niin jotta tämä todella osuu aktiiviviljelijöille, jotka tuottavat ruokaa meidän kauppoihin ja vaikka meidän työpaikkaravintoloihin, niin tämä piti tehdä sillä tavalla, että katsotaan, paljonko kuluja on tullut, jotta tämä ei valuisi sellaisille tiloille, jotka eivät nyt varsinaisesti meidän ruokaturvasta vastaa — ketään nyt alaskaan painamatta. Tämä on osa kustannustuen olemusta, samalla tavalla kuin koronakustannustuissakin oli yritysten osalta.

Edustaja Kalmari, valiokunnan puheenjohtaja, kysyi kysymyksiä kahdessa osassa.

Ensimmäisenä tästä lannoitteitten hinnasta: Tämähän maksetaan takautuvasti 1. kesäkuuta 22 alkaen tehdyistä lannoiteostoista huhtikuun 23 loppuun, eli toisin sanoen nämä Yarat ja muut lannoitevalmistajat eivät voi ihan ainakaan täysin vyöryttää tätä hintoihin, koska katsotaan jo puoli vuotta taaksepäin, mitä lannoitteita on ostettu tiloilla, eli on pyritty estämään tämä vaikutus, että sitten ei voi hintoihin vyöryttää tätä tukea ainakaan täysin. Olen samaa mieltä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja Anne Kalmarin kanssa siitä, että tämä on todella iso ongelma, että meillä on yksi yhtiö, joka täysin dominoi tätä pohjoismaista lannoitemarkkinaa ja laajemminkin. Kansallista suomalaista lannoitetuotantoa ja -teollisuutta minusta pitäisi nostaa ylemmäksi.

No, nämä parametrit on kyllä aika tarkkaan katsottu. Ollaan pyritty nimenomaan katsomaan, mikä on kohtuullinen taso. Varmasti tuen ulkopuolelle jää tiloja, joilla sähkölaskut ovat nousseet, mutta pitää kuitenkin muistaa, että maatalouskin on yrittäjyyttä ja on tietty yrittäjäriski, ja on katsottu, että se 13 senttiä on semmoinen, että sen alle kun menee, niin se on sellainen, mihin pitää voida varautua, kun maatalousyrittäjyyttä tekee. Tarkoitus on myös se, että näiden mukaan mennään lain pohjalta, [Puhemies koputtaa] ei niin kuin joissain maataloustuissa. Toki valiokunta voi kaikilta osin harkita näitä asioita.

Edustaja Eestilän kysymykseen vastaus tässä myöskin, että eduskunta harkitsee, mutta ei minulla ole nyt tässä vaiheessa siihen mitään korjattavaa. [Puhemies huomauttaa ajasta]

Puhemies, vielä viimeinen kysymys, edustaja Elomalle: Kyllä pitää vaikuttaa elintarvikemarkkinarakenteeseen, saada se reilummaksi, ja kyllä pitää saada meidän vientiä tehostettua joko Business Finlandin kautta tai saada uusi vientiyhtiö. Mutta iso rooli on täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2022 vp

säkin elintarviketeollisuudella: lihataloilla, maitotaloilla ja myös meidän ruokakaupan toimijoilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.